

MODELL FÖR ÖVNINGSSKOLOR INOM GRUNDLÄRARPROGRAMMET VID KARLSTADS UNIVERSITET

VFU – VERKSAMHETSFÖRLAGD UTBILDNING

Den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen ska tillsammans med den universitetsförlagda delen skapa en helhet. Oavsett vilken lärarexamen studierna syftar till så ingår verksamhetsförlagd utbildning. VFU är av central betydelse för studentens möjlighet att utveckla kunskaper och kompetenser som avser hela lärarrollen. I den verksamhetsförlagda utbildningen möts teori och praktik i skolans verksamhet. Det studenten läser i kurserna på universitetet kan omsättas i praktik under VFU, och värdefulla erfarenheter från skolverksamheten kan relateras till innehållet i studentens teoretiska kurser. Under VFU får studenten träning i att planera, genomföra, dokumentera, utvärdera och utveckla undervisningen och verksamheten, och att reflektera över detta, självständigt och tillsammans med andra. Den lokala lärarutbildaren och universitetets lärarutbildare samverkar för att studenten ska få stöd i att utvecklas i sin roll som professionell lärare. VFU genomförs i en omfattning av 30 hp (högskolepoäng), vilket motsvarar 20 veckor. Dessa 20 veckor fördelas på tre perioder (på grundlärarprogrammet) och regleras av kursplaner. Vissa av lärandemålen bedöms av den lokala lärarutbildaren i skolan och vissa lärandemål bedöms av universitetets lärarutbildare, i samband med VFU-kursens slut. Det är alltid VFU-kursens examinator som beslutar om betyget utifrån underlag från LLU och universitetets lärarutbildare.

Läs mer i [VFU-guiden](#)

VAD ÄR EN ÖVNINGSSKOLA?

En övningsskola är en skola där lärarstudenter fullgör huvuddelen av sin verksamhetsförlagda del av lärarutbildningen. Skolan kännetecknas av ett stort engagemang för lärarutbildning samt att man har en väl fungerande verksamhet. De lärare som handleder studenter är yrkesskickliga och behöriga i de ämnen som VFU-perioden avser. De lokala lärarutbildarna har dessutom genomgått eller ska genomgå en handledarutbildning om 7,5 hp. Övningsskolan tar emot minst fyra studenter samtidigt inom samma utbildningsinriktning (åk fk-3 eller åk 4-6) per termin och ansvarar för femton av totalt tjugo VFU-veckor under en students utbildning.

En partnerskola fungerar som komplement till övningsskolan och tar emot minst två studenter under VFU 2 (fem veckor per läsår).

Alla skolor i regionen, både kommunala och fristående, har möjlighet att ansöka om att få vara övningsskola eller partnerskola.

ORGANISATION

Modellen bygger till stor del på de tre kvalitetsaspekterna *koncentration, kompetens och samverkan* som UKÄ:s utvärdering (2017) lyfte fram som centrala för att uppnå kvalitet på VFU-kurserna.

För att säkerställa en önskvärd kvalitet på VFU-kurserna gäller följande kriterier för en övningsskola:

- Övningsskolan ska ha minst två parallella klasser per årskurs.
- Studenter som läser campus FK-3, campus 4-6 och campus lärcentra (FK-3) i Värmland gör VFU på övningsskola.
- Övningsskolan ska ta emot minst fyra studenter samtidigt per inriktning, det är tillåtet att bara ta emot en inriktning.
- Alla lärare ska ha gått handledarutbildningen inom tre år (kan dock finnas skäl till undantag på individnivå).
- Övningsskolan utser en VFU-samordnare som ansvarar för externa kontakter, mottagning och placering av studenter samt byte av handledare om det blir nödvändigt.

I ansökan till övningsskola kan man också söka om att få vara partnerskola. Varje övningsskola är kopplad till en eller flera partnerskolor. En partnerskola ska kunna ta emot minst två studenter samtidigt och de lokala lärarutbildarna har gått eller går handledarutbildningen. Partnerskolan har möjlighet att ta del av de fortbildningsinsatser som universitetet anordnar. På partnerskolan kommer studenterna ut varannan termin. Även partnerskolan ska utse en VFU-samordnare.

	VFU 1	VFU 2	VFU 3
Övningsskola	5 v.		10 v.
Partnerskola		5v.	

Rektor ska ha en plan för arbetet med att vara övningsskola vilket ska förankras i hela personalgruppen. Denna plan ska beskrivas i ansökan. I rektors uppdrag ligger också att organisera skolan så att VFU-arbetet blir så bra som möjligt både för studenter, lokala lärarutbildare och elever. Därför kommer rektorer att medverka i den egna skolans planeringsgrupp samt i en verksamhetsgrupp där man möter andra rektorer från övningsskolor. En representant från rektorsutbildningen på Karlstads universitet medverkar på verksamhetsgruppernas möten. Syftet med mötena är att genom kollegiala samtal lära av varandra kring frågor om skolans VFU-organisation samt kopplingen mellan VFU-arbete och skolutveckling. Mötena äger rum en gång per termin.

”Som lärare är det fantastiskt att få ta emot lärarstudenter. Man blir både blir utmanad, inspirerad, får input från den senaste forskningen och kan bolla idéer kring saker man annars har tagit för givet.”

Markus Connedal, lärare Norrstrandsskolan

SKOLHUVUDMANNENS ÅTAGANDE

- Både skolans ledning och personal ska ha ett starkt intresse av att fungera som övningsskola.
- Skolans organisation ska göra det möjligt för lärare att gå handledarutbildning samt kunna ägna handledarskapet den tid det kräver.
- De lokala lärarutbildarna på skolan ska ha gått handledarutbildning 7,5 hp eller vara under utbildning.
- Skolan ska ha en plan för att skolans lärare ska ha gått handledarutbildning inom tre år och rektor ska sträva efter att upprätthålla graden av utbildade handledare vid personalomsättning.
(Kan finnas skäl till undantag på individnivå.)
- Skolan ska ha en väl fungerande verksamhet samt hålla en god utbildningskvalitet.
- Medverka i samverkansgrupper på skolnivå, rektorsnivå och huvudmannanivå.
- Skolan ska utse en VFU-samordnare med ansvar för
 - att placera studenten hos en lokal lärarutbildare (gärna i samråd med lärarutbildare från universitetet)
 - samordningen av kontakten med studenterna inför VFU:n
 - mottagandet av studenter på skolan
 - kontakten med Karlstads universitets VFU-organisation
 - kontakten med den kommunala VFU-samordnaren om det finns någon i kommunen
 - att medverka i skolans planeringsgrupp
 - att hantera byten av VFU-placering inom skolan om det skulle bli nödvändigt
 - att erfarenhetsutbyte sker både mellan studenter och mellan lokala lärarutbildare

KARLSTADS UNIVERSITETS ÅTAGANDE

- Karlstads universitet erbjuder kursen *Handledarutbildning för lokala lärarutbildare* 7,5 hp. Kursen syftar till att utveckla kompetens som handledare, utveckla kunskaper om lärarutbildning och VFU samt att utveckla kunskaper och färdigheter för att arbeta som lokal lärarutbildare. Kursen är kostnadsfri och pågår under ett läsår.
- Karlstads universitet strävar efter att hålla en tät kontakt med övningsskolorna för att få en bättre helhetsbild av studentens utveckling samt för att stärka den samlade kompetensen hos lärarutbildningen. Denna samverkan kommer att ske genom:
 - Skolans planeringsmöte där lärarutbildare deltar för att kunna bistå med relevant information kring exempelvis kursmål, bedömning och studentplacering.
 - Trepårtssamtal. I samtliga VFU-kurser genomförs trepartssamtal mellan student, lärarutbildare och lokal lärarutbildare med studentens professionsutveckling i fokus. Ett trepartssamtal är strukturerat med tydliga roller för de tre deltagarna och utgår ifrån VFU-kursens lärandemål och studentens självvärdering. Trepårtssamtalet sker vid ett skolbesök eller digitalt.
 - VFU-dag för lokala lärarutbildare. Anordnas en gång per termin och erbjuder nya lokala lärarutbildare en introduktion till uppdraget. Därefter följer ett program riktat mot alla lokala lärarutbildare med föreläsningar och programvisa diskussioner utifrån aktuella ämnen eller områden med anknytning till VFU inom lärarutbildningen.
 - Examensarbete. Om det är möjligt kan studenten skriva sitt examensarbete utifrån övningsskolans utvecklingsområden. Skolan stödjer studentens arbete och får sedan ta del av resultatet.
 - Verksamhetsgrupperna där personal från rektorsutbildningen deltar och stödjer rektorerna i frågor som rör organisation och ledning.
 - Sammankallar och leder en beslutsfattande styrgrupp.
 - Karlstads universitet betalar ut en ersättning till övningsskolan per student och vecka.

SAMVERKAN

VFU på övningsskolor organiseras, utvecklas och kvalitetssäkras i samverkan mellan universitetet och övningsskolor i en organisationsmodell med tre instanser. Organisationsmodellen främjar samarbete och ett gemensamt ansvarstagande för VFU-kurserna och består av en beslutsfattande styrgrupp, verksamhetsgrupper med rektorer från olika övningsskolor samt en planeringsgrupp på respektive övningsskola. Partnerskolan ingår inte i styrgruppen eller i verksamhetsgrupperna men de ska ha en lokal planeringsgrupp.

Styrgrupp

Styrgruppen sammansätts av chef för lärarutbildningens kansli/dekan, projektledaren för övningsskolor, studentrepresentant, extern sakkunnig, skolchefer eller av skolchefer utsedda ersättare, utbildningssamordnare samt programledare. Gruppen sammanträder 1 gång per termin ca en vecka efter att verksamhetsgrupperna har sammanträtt. Gruppen planerar strategisk kvalitetsutveckling, fattar övergripande beslut och ansvarar för uppföljning av avtal och kvalitetssäkring.

Verksamhetsgrupper

I verksamhetsgrupperna ingår rektorer från flera olika övningsskolor, projektledaren för övningsskolor, utbildningsledare rektorsprogrammet, utbildningssamordnare, VFU-kursansvarig, VFU-handläggare, VFU-samordnare skola. Grupperna sammanträder 1 gång per termin.

Gruppernas uppgift är samverkan på ledningsnivå mellan övningsskolorna samt att diskutera och driva gemensamma frågor och dilemman mot styrgruppen.

Planeringsgrupp

Planeringsgruppen ska finnas både på övningsskolan och partnerskolan och består av förstelärare, lokala lärarutbildare, VFU-samordnare på övningsskolan, rektor samt studenternas mentor från universitetet. Grupperna sammanträder 1 gång per termin.

Gruppen ansvarar för att planera och organisera för VFU-arbetet så att det ska bli så bra som möjligt för studenter, lokala lärarutbildare och elever.

Andra former av samverkan

En gång per termin anordnas ett professionsinriktat dialogseminarium på några av övningsskolorna enligt ett rullande schema. Medverkande är studenter, lokala lärarutbildare från olika övningsskolor och mentorer från universitetet.

”Att bli utvald som övningsskola ger många spännande och givande möten mellan skolans personal och lärarutbildningens studenter.”

Catrine Thorén- Utvecklingsledare inom bildningsförvaltningen, Hammarö kommun

ANSÖKNINGSFÖRFARANDE OCH TILLSÄTTNING

I mars 2019 skickar Karlstads universitet ut information till alla kommunala huvudmän i regionen om modellen för övningsskolor samt om ansökningsförfarandet för skolor som önskar delta som övningsskola från och med VT 20 och som partnerskola från och med VT 22. I utskicket bifogas också en ansökningsblankett samt en inbjudan till ett informationsmöte. **Huvudmannen ansvarar för att informationen når skolorna i kommunen, både kommunala och fristående.** Huvudmannen samordnar skolornas ansökningar och väljer ut den/de skolor som är lämpliga. Ansökan skickas in via mail till nils-olof.back@kau.se. Om kommunen söker för flera skolor ska huvudmannen prioritera mellan skolorna. Detta behöver endast göras i en av ansökningarna. Ansökan ska vara inskickad senast 1 september 2019.

I ansökan svarar skolan på följande frågor:

1. Varför ansöker ni till att bli övningsskola och hur förankras detta i hela personalgruppen?
2. Beskriv vilka utmaningar er skola står inför de närmsta åren.
3. Ge några exempel på hur skolan arbetar med:
 - a, Ledning och stimulans så att alla elever utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt. (Skollagen 3 kap. 3 §)
 - b, Skolans värdegrund och uppdrag. (Lgr11 1 kap.)
 - c, Elevhälsa och hur man arbetar hälsofrämjande och förebyggande samt stödjer elevernas utveckling.
 - d, Digitala kompetenser.
4. Hur många studenter kan skolan ta emot under en VFU-period? Specificera fördelningen om ni vill ta emot i både fk-3 och 4-6.
5. Hur stor andel behöriga lärare arbetar på skolan?
6. Hur många handledarutbildade lärare arbetar på skolan och hur många lärare planerar att gå handledarutbildningen? Redogör också för hur planen ser ut för att utbilda övriga lärare.
7. Hur kommer skolan att organiseras för att fungera så bra som möjligt som övningsskola? (ex. ska alla lärare ta emot studenter, involveras de särskilt skickliga lärarna, hur ges förutsättningar till handledning, VFU-samordnarens roll m.m.)

Under september handläggs ansökningarna av en arbetsgrupp bestående av chefen för lärarutbildningens kansli, utbildningssamordnare, projektledaren för övningsskolor, en representant från mentorsgruppen och en VFU-handläggare. Ansökan kan komma att kompletteras av ett planerat besök på skolan.

I början av oktober meddelas huvudmannen vilka skolor som blivit antagna som övningsskolor och partnerskolor. Beslutet meddelas via mail och i mailet bifogas ett tilläggsavtal som reglerar samverkan mellan huvudman och universitet.

I början av november meddelas vilka studenter som ska placeras på respektive övningsskola.

En introduktion kommer att ges till alla övningsskolor. Mer information om detta kommer under hösten.

De studenter som börjar på lärarutbildningen HT 19 gör sin första VFU under VT 20 på sin övningsskola och VT 22 på sin partnerskola.

	ht 19	vt 20	ht 20	vt 21	ht 21	vt 22	ht 22	vt 23	ht 23	vt 24	ht 24	vt 25	ht 25	vt 26	ht 26
Kull 1		VFU 1				VFU 2 (PS)	VFU 3								
Kull 2				VFU 1				VFU 2 (PS)	VFU 3						
Kull 3						VFU 1				VFU 2 (PS)	VFU 3				
Kull 4								VFU 1				VFU 2 (PS)	VFU 3		
Kull 5										VFU 1				VFU 2 (PS)	VFU 3

Innan övningsskolan tar emot den tredje kullen ska övningsskolan utvärderas och man ska från båda parter ha rätt att pausa avtalet om det finns skäl för det. Om övningsskolan vill fortsätta sitt uppdrag och styrgruppen anser att man fortfarande uppfyller kriterierna i ansökan fortsätter man som övningsskola.

KONTAKT

Vid frågor kontakta projektledare Andreas Alehed.

Mail: andreas.alehed@kau.se

Telefon: 054-7001406